

Τίτλος Ομίλου: Όμιλος Δημιουργικής γραφής σεναρίου

Διδάσκουσα

Κυριακή Αμαραντίδου, δασκάλα του Πειραματικού Δημοτικού Σχολείου Φλώρινας

Συμμετέχοντες

Μαθητές και μαθήτριες Ε' και Στ' Δημοτικού από τα δημοτικά σχολεία της περιοχής Φλώρινας

Αριθμός μαθητών & διαδικασία επιλογής

Μέγιστος αριθμός: 16 μαθητές/τριες. Σε περίπτωση που υπάρξουν περισσότερες αιτήσεις, θα διενεργηθεί κλήρωση.

Διάρκεια

Σχολικό έτος 2016-17

Χώρος και χρόνος υλοποίησης

Αίθουσα διαδραστικού πίνακα, αίθουσα πολλαπλών χρήσεων, άλλοι χώροι (εσωτερικοί και εξωτερικοί) του Πειραματικού Δημοτικού Σχολείου Φλώρινας. Συναντήσεις κάθε Δευτέρα 17:00-19:00, εκτός σχολικών αργιών. Υπολογίζεται να πραγματοποιηθούν 25 συναντήσεις.

Στόχοι - προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Σκοπός τους συγκεκριμένου ομίλου είναι να αποτελέσει ταυτόχρονα εργαστήριο δημιουργικής γραφής και θεατρικό εργαστήριο. Πιο συγκεκριμένα επιδιώκεται ο μαθητής/η μαθήτρια:

- ✓ να ασκηθεί στην πολυτροπική αφήγηση
- ✓ να γνωρίσει τις τεχνικές και τη δομή του σεναρίου
- ✓ να εξοικειωθεί με την ιδιαίτερη «γλώσσα» της θεατρικής αφήγησης (υφολογικά και λογοτεχνικά σχήματα του θεατρικού σεναρίου, χρήση θεατρικών τεχνικών και συμβάσεων)
- ✓ να ασκηθεί στη σύνθεση αφηγήσεων με ευφάνταστο γράψιμο, δηλαδή στην Τέχνη της επινόησης

- ✓ να καλλιεργήσει τη δημιουργική του/της σκέψη και να απελευθερώσει δημιουργικές δυνάμεις
- ✓ να εκφράσει συναισθήματα και ιδέες, αυθόρμητα και πηγαία
- ✓ να εκτονωθεί ψυχικά και να εκφράσει την έμπνευσή του/της σε ένα πλαίσιο απαλλαγμένο από κανόνες και συνθήκες που περιορίζουν την ελευθερία σκέψης και τη δημιουργική διάθεση
- ✓ να ψυχαγωγηθεί με δεξιότητες και λειτουργίες που συναντώνται και στο παιχνίδι, όπως είναι η αίσθηση της περιπέτειας, της φαντασίας, του πειραματισμού, της περιέργειας, του χιούμορ
- ✓ να αναδειξει ταλέντα και δεξιότητες που ίσως βρίσκονται σε λανθάνουσα κατάσταση (πχ υποκριτικό ταλέντο, ευφάνταστο και πρωτότυπο γράψιμο)
- ✓ να χρησιμοποιεί κατάλληλα και με αυξανόμενη άνεση και αυτοπεποίθηση τον προφορικό και γραπτό λόγο, δουλεύοντας με τα εργαλεία του θεάτρου
- ✓ να επικοινωνεί αποτελεσματικότερα τα νοήματα που χτίζουν το δράμα εκμεταλλευόμενος/η ταυτόχρονα τη γλώσσα του σώματος, την κίνηση και τον χώρο
- ✓ να καλλιεργήσει τις δεξιότητες γραφής και κυρίως να πειραματιστεί με τη γραφή - να κατανοήσει βαθύτερα τους μηχανισμούς συγγραφής και πρόσληψης ενός κειμένου, καθώς και τα πολλαπλά συγγραφικά στάδια, αλλά και τις πολλαπλές αναγνωστικές προσεγγίσεις
- ✓ να έρθει σε επαφή με πολυδιάστατες αναγνώσεις στο πλαίσιο του πολυτροπικού γραμματισμού και να βελτιώσει την αναγνωστική του/της ικανότητα (εκφραστικότητα, επιτοπισμός, ορθοφωνία, σωστή απαγγελία και εκφορά λόγου)
- ✓ να ασκηθεί σε άλλου τύπου χρήσεις των λέξεων, γλωσσικές ανατροπές, αποκλίνουσες επιλογές, πρωτοτυπία, καινούργιους δρόμους προσωπικής γραφής και έκφρασης
- ✓ να υιοθετήσει μία ενεργή κριτική προσέγγιση (π.χ. τεχνικές βελτίωσης μέσα από την επαφή με τη δουλειά των άλλων, με τους οποίους μπορεί να συγκρίνει και να αντιπαραβάλλει τις δικές του ιδέες) για να είναι σε θέση να κατασκευάσει, να επανεξετάσει, να αναθεωρήσει και να διασκευάσει μέρος της δουλειάς του
- ✓ να αποκτήσει δεξιότητες οπτικοακουστικής αγωγής
- ✓ να μπορεί να σχολιάζει το αποτέλεσμα και να επιχειρηματολογεί
- ✓ να συνεργαστεί με τους άλλους συμμετέχοντες σε κλίμα αμοιβαίας εμπιστοσύνης και αλληλοσεβασμού
- ✓ να κατανοεί και να αποδέχεται το διαφορετικό, καθώς αναπτύσσει την ικανότητα ενσυναίσθησης μέσα από το δράμα που κατασκευάζει
- ✓ να γνωρίσει και να κατανοήσει σε βάθος την πολιτισμική του/της κληρονομιά και γλώσσα, ώστε να την εκτιμήσει ουσιαστικά, ενώ συγχρόνως να αντλήσει από αυτά έμπνευση για να διερευνήσει συμπεριφορές, στάσεις και αξίες στον σύγχρονο κόσμο
- ✓ να προβληματιστεί πάνω σε σύγχρονα ζητήματα, μέσα από τη μελέτη και συγγραφή διαλόγων και θεατρικών έργων (ξеноφοβία, ρατσισμός, διαχείριση περιβάλλοντος, διαφυλικές σχέσεις, κοινωνικός αποκλεισμός και ανθρώπινα δικαιώματα κ.ά.) - να δημιουργεί και να αναπτύσσει ρόλους που πηγάζουν από φανταστικές ή πραγματικές καταστάσεις και να θίγει κοινωνικά, πολιτισμικά, ηθικά ή άλλα ζητήματα

Αναλυτικό πρόγραμμα διδασκαλίας - δράσεων

Το αναλυτικό πρόγραμμα βασίζεται σε ιδέες και προτάσεις πολλών ανθρώπων: του Τριαντάφυλλου Κωτόπουλου, του Σταύρου Γρόσδου, του Τζάνι Ροντάρι, του Νίκου Γκόβα, του Αουγκούτο Μπόαλ, της Σοφίας Νικολαΐδου, του Ανδρέα Καρακίτσιου, του Στάθη Βαλούκου, της Χριστίνας Κallas-Καλογεροπούλου κ.ά. (βλ. παρακάτω *Βιβλιογραφία*)

Ενδεικτικές δραστηριότητες:

- Εντοπισμός δομικών στοιχείων σεναρίου (χωροχρόνος, πρόσωπα, εξέλιξη, ανατροπή, λύση).
- Ανάλυση των βασικών παραμέτρων δημιουργίας ενός σεναρίου, με έμφαση στη δημιουργία

της «Βασικής σύγκρουσης», των «σκηνών» και των «πράξεων».

- Ασκήσεις «αυτόματης γραφής».
- Αφηγηματικές οπτικές και τρόποι. Η αφηγηματική φωνή, τρόποι ενίσχυσης της προσωπικής φωνής.
- Διάλογοι. Γραφή «αληθινών» διαλόγων που να λειτουργούν μέσα στο έργο. Ένταση, υπερβολή, ρεαλισμός, ανατροπή, έκπληξη, αγωνία, αναδρομές στο παρελθόν.
- Από τις σελίδες ενός βιβλίου στις σελίδες ενός θεατρικού σεναρίου - μεταγραφή λογοτεχνικών κειμένων (διηγήματα, ποιήματα) σε θεατρικό σενάριο (δραματοποίηση)
- Αλλαγή αφηγητή, πρόσθεση ή αφαίρεση επεισοδίων στην πλοκή, αλλαγή τέλους. Πρόκειται για πρακτική που τα τελευταία χρόνια έχει διαδοθεί ιδιαίτερα στο διαδίκτυο, γνωστή ως fanfiction: μυθοπλασία την οποία συνθέτουν οι χρήστες του διαδικτύου ξεκινώντας από ένα υπαρκτό λογοτεχνικό έργο (είτε βιντεοπαιχνίδι, κινηματογραφική ταινία, κόμικ κλπ) και «μεταγράφοντάς» το. Η διασκευή αυτή μπορεί να συνίσταται σε συμπλήρωμα της πλοκής ή στη διαγραφή τμήματος που θεωρείται επουσιώδες ή στην τροποποίηση τμήματος του έργου ή σε μίξη σκηνών και μοτίβων από διαφορετικά έργα.
- Συλλογικές ιστορίες: έχει ήδη δοκιμαστεί από γνωστούς συγγραφείς (πχ *Το μυθιστόρημα των τεσσάρων*, από τους Σ. Μυριβήλη, Μ. Καραγάτση, Α. Τερζάκη, Η. Βενέζη και *Το παιχνίδι των τεσσάρων*, από τους Κ. Μουρσελά, Γ. Σκούρη, Α. Σουρούνη, Π. Τατσόπουλο). Πρόκειται για μια συγγραφική πρακτική κατά την οποία ένας συγγραφέας αρχίζει μια ιστορία και καλεί κάποιους άλλους να τη συνεχίσουν. Ιδιαίτερη αναφορά ίσως αξίζει στο *Global novel*, το μυθιστόρημα που γράφτηκε το 2003 και εκδόθηκε στα ελληνικά με αφορμή την Πολιτιστική Ολυμπιάδα, συλλογικό μυθιστόρημα γραμμένο από 14 συγγραφείς από όλον τον κόσμο.
- Θεατρικό παιχνίδι: Δραστηριότητες γνωριμίας και επικοινωνίας (*κυκλική ιστορία, τ' όνομά μου, το κουτί της ομάδας*). Ασκήσεις για την αντίληψη του χώρου (*κλείστε τις τρύπες, ίσες αποστάσεις, Βόμβες και ασπίδες*), ασκήσεις εμπιστοσύνης (*όλοι μαζί ή ένας ένας, σαν ένας άνθρωπος, μάτια ερμητικά κλειστά*), ασκήσεις συντονισμού (*1-2-3-χα!, κάνε πάσα το καλάμι*), κινητικές ασκήσεις (*στοπ-πάμε, στο εργαστήριο του γλύπτη, κάνε ό,τι κάνω, στοπ-κλαπ-δράση*), ασκήσεις αφής, αισθησιοκινητικές, μιμικές και φωνητικές ασκήσεις. Αυτοσχεδιασμοί: κατευθυνόμενοι / ελεύθεροι / αυθόρμητοι / σκηνοί. Παντομίμα. Παιχνίδια ρόλων
- Θεατρικές τεχνικές για εξερεύνηση και εμπάθυση σε έναν ρόλο ή έναν χαρακτήρα (*ανακριτική καρτέλα, ρόλος στον τοίχο, διάδρομος των σκέψεων, ανίχνευση σκέψης, centering, συλλογικός ρόλος* κλπ)
- Θεατρικές τεχνικές για παραστάσεις (αφήγηση, σκηνή χωρισμένη στα δύο, αναδρομή/flashback, προβολή στο μέλλον, ηχητική υπόκρουση, χορόδραμα, Χορός, ομαδικός μονόλογος, αργή κίνηση κλπ) και θεατρικούς χώρους (σκηνή με αμφιθεατρική σχέση ορχήστρας και κοινού, παραλληλόγραμμη σκηνή με θεατές εκατέρωθεν, σκηνή με θεατές σε όλες τις πλευρές, σκηνή με ελεύθερη σχέση ηθοποιών και θεατών)
- Θεατρικές (και συγγραφικές) τεχνικές που διεγείρουν τη φαντασία (πχ *μύγα πάνω σε τοίχο, μαγικό αντικείμενο, παγωμένη εικόνα, μαγικό εάν, παραμυθοσαλάτα, φανταστικό διώνυμο*)

Διδακτικό Υλικό

Επιλεγμένα αποσπάσματα θεατρικών παραστάσεων
Επιλεγμένα λογοτεχνικά έργα, σενάρια, θεατρικά έργα

Εξοπλισμός - Υλικοτεχνική υποδομή

Διαδραστικός πίνακας και προβολικό μηχάνημα
Φορητός ηλεκτρονικός υπολογιστής με ηχεία, μικρόφωνο και εγκατεστημένο σε αυτόν τα λογισμικά Audacity και Windows Live Movie Maker
Αναλώσιμα: χαρτιά, διάφορα χαρτόνια (κάνσον, οντουλέ, γλασέ κ.ά.), υλικά ζωγραφικής κλπ

Διάφορα αντικείμενα που θα χρησιμοποιηθούν με ρεαλιστικό ή συμβολικό τρόπο
Κοστούμια και σκηνικά, εφόσον καταφέρουμε να φτάσουμε σε ανέβασμα παράστασης

Παραγόμενο αποτέλεσμα - Τελικό προϊόν

- Ατομικά και ομαδικά κείμενα (Θεατρικοί διάλογοι, Θεατρικά σενάρια)
- Ενδεχομένως, ανέβασμα Θεατρικής παράστασης στο τέλος της σχολικής χρονιάς (δεν αποτελεί αυτοσκοπό χωρίς όμως και να αποκλείεται)

Χρονοδιάγραμμα: συνοπτικά η εξέλιξη της λειτουργίας του ομίλου

	1ο τετράμηνο				2ο τετράμηνο			
Μήνας	Οκτώβριος	Νοέμβριος	Δεκέμβριος	Ιανουάριος	Φεβρουάριος	Μάρτιος	Απρίλιος	Μάιος
Συναντήσεις	2	4	3	3	3	4	2	4

Συνεργασίες

- Τριαντάφυλλος Κωτόπουλος, Επίκουρος Καθηγητής "Δημιουργικής Γραφής και Νεοελληνικής Λογοτεχνίας" και Επιστημονικά Υπεύθυνος του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών "Δημιουργική Γραφή" του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας
- Κωνσταντίνος Μπαμπίλας, Θεατρολόγος, δάσκαλος Θεατρικών εργαστηρίων για παιδιά, Θεατρικός συγγραφέας
- Δόμνα Παντσάκη, ερασιτέχνης ηθοποιός
- Βαγγέλης Μαύρος, απόφοιτος Τμήματος Τεχνών Ήχου και Εικόνας του Ιονίου Πανεπιστημίου
- Διαδικτυακές συναντήσεις και συνεργασίες με άλλα δημοτικά σχολεία
- Εφόσον καταλήξουμε σε ανέβασμα παράστασης, θα επιδιώξουμε τη συνεργασία ειδικών σε σκηνογραφία, ενδυματολογία, φωτισμό, ηχητικά, προερχόμενους κυρίως από τη Σχολή Καλών Τεχνών

Βιβλιογραφία - Ιστογραφία

- Ackroyd, J. & Boulton, J. (2001). *Drama lessons for five to eleven*. London: David Fulton Publishers
- Baldwin, P. (2008). *The Primary Drama Handbook*. London: SAGE Publications
- Boal, A. (1995). *The Rainbow of Desire*. New York, Routledge Press
- Brown, D. (1997). *Principles of art Therapies*. Thorntons
- Campbell, J. (2001). *Ο Ηρωας με τα Χίλια Πρόσωπα*. Μτφ. Θ. Σιαφαρίκας. Αθήνα: Ιάμβλιχος
- Costello, J. (2002). *Writing a Screenplay*. Λονδίνο: Pocket Essentials
- Egri, L. (2004). *The Art of Dramatic Writing*. Νέα Υόρκη: Simon & Schuster
- Field, S. (1986). *Το σενάριο. Η τέχνη και η τεχνική: Οι Βάσεις της σεναριογραφίας*. Μτφ. Π. Πολυκάρπου. Αθήνα: Κάλβος
- <http://theatroedu.gr>
- http://www.schools.ac.cy/klimakio/Themata/theatriki_agogi/analytiko_programma.html
- <http://www.schooltime.gr>
- <https://otanimoundaskalos.wordpress.com/>
- Huet, A. (2008). *Το Σενάριο*. Μτφ. Ει. Πυρπιάσου. Αθήνα: Πατάκη
- McCaslin, N. (1990). *Creative drama in the classroom*, Longman/Players Press
- McKee, R. (1997). *Story: Substance, Structure, Style and the Principles of Screenwriting*. Νέα Υόρκη: Harper-Collins Publishers

- Noel, G. (2007). *Θεατρική Γραφή-Ένας πρακτικός οδηγός*. Μτφ Πένυ Φυλακτάκη, University Studio Press
- Vogler, Ch. (2007). *The Writers Journey: Mythic Structure for Writers*. Studio City, USA: Michael Wiese Productions
- Winston, J. & Tandy, M. (2008). *Beginning Drama 4-11*. London: David Fulton
- Wooland, B. (1999). *Η Διδασκαλία του Δράματος στο Δημοτικό Σχολείο*. Μτφ. Ε. Κανηρά. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα
- Αποστολίδου, Ε. (2010). *Ασκήσεις για Θεατρικά παιχνίδια*. Διαθέσιμο στο: <http://politistikakyklades.blogspot.gr/2010/11/blog-post.html>
- Αυδή, Α & Χατζηγεωργίου, Μ. (2007). *Η Τέχνη του Δράματος στην Εκπαίδευση*. Αθήνα: Μεταίχμιο
- Βαλούκος, Σ. (2006). *Το σενάριο. Η δομή και η τεχνική της συγγραφής του*. Αθήνα: Αιγόκερως
- Γεωργούλα, Μ. (2010). *Το Θεατρικό παιχνίδι ως εκπαιδευτικό εργαλείο*. Διαθέσιμο στο: http://edu4adults.blogspot.gr/2010/07/blog-post_19.html
- Γκόβας, Ν. (2001). *Για ένα νεανικό δημιουργικό Θέατρο: ασκήσεις - παιχνίδια - τεχνικές για εκπαιδευτικούς, εμψυχωτές νεανικών ομάδων*. Αθήνα: ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ
- Γραμματάς, Θ. (2004). *Το Θέατρο στο σχολείο. Μέθοδοι διδασκαλίας και εφαρμογής*. Αθήνα: Ατραπός
- Γρόσδος, Σ. (2014). *Δημιουργικότητα & Δημιουργική Γραφή στην Εκπαίδευση*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Πανεπιστημίου Μακεδονίας
- Δρομάζος, Σ. (εισαγ., μτφ., σχόλια) (2007). *Αριστοτέλους Ποιητική*. Αθήνα: Κέδρος
- Ζουμπουλάκη, Μ. (2012). *Πώς να γράφεις*. Αθήνα: εκδ. Παπαδόπουλος
- Κακουδάκη, Τ. & Απέργη, Π. (x.x.). *Θέατρο-Θεατρική παιδεία*. Αθήνα: Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων (ΙΔΕΚΕ)
- Κάλλας-Καλογεροπούλου, Χ. (2006). *Σενάριο. Η τέχνη της επινόησης και της αφήγησης στον κινηματογράφο*. Αθήνα: Νεφέλη
- Καρακίτσιος, Α. (2012). «Δημιουργική Γραφή: μια άλλη προσέγγιση της λογοτεχνίας ή η επιστροφή της Ρητορικής;», *Κείμενα, 15* (ηλεκτρονικό περιοδικό Παιδικής Λογοτεχνίας)
- Κεχαγιάς, Α. (1997). *Το σενάριο. Από την αρχική ιδέα στην εκτέλεση*. Αθήνα: Έλλην
- Κωτόπουλος, Τ. (2011). «Από την ανάγνωση στη λογοτεχνική ανάγνωση και την παιγνιώδη διάθεση της Δημιουργικής Γραφής», στο Γ. Παπαντωνάκης & Τ. Κωτόπουλος (επιμ.) (σσ. 21-36) *Τα ετεροθαλή*. Αθήνα: Ίων
- Κωτόπουλος, Τ. (2012^a). «Η “νομιμοποίηση” της Δημιουργικής Γραφής», *Κείμενα, 15* (ηλεκτρονικό περιοδικό Παιδικής Λογοτεχνίας)
- Κωτόπουλος, Τ. (2012^b). «Η διδασκαλία της Δημιουργικής Γραφής. Η περίπτωση της συγγραφής λογοτεχνικών έργων για εφήβους», στο Τ. Κωτόπουλος & Δ. Σουλιώτη (επιμ.) (σσ. 93-162) *Θέματα Παιδικής Λογοτεχνίας*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Πανεπιστημίου Μακεδονίας
- Μακέλη, Γ. (2009). *Βιωματικές ασκήσεις για δουλειά με την ομάδα*. Μακρινίτσα: ΚΠΕ Μακρινίτσας
- Μουγιακάκος, Π, Μώρου, Α., Παπαδημούλης, Χ. & Φραγκή, Μ. (2006). *Θεατρική Αγωγή Ε' και Στ' Δημοτικού*. Διδακτικό πακέτο με εγχειρίδια Μαθητή και Δασκάλου. Ο.Ε.Δ.Β.
- Μπόαλ, Α. (1981). *Το Θέατρο του καταπιεσμένου*. Εκδ. Θεωρία
- Νικολαΐδου, Σ. (2012). «Δημιουργική Γραφή στο σχολείο. Το τερπνόν μετά του ωφελίμου», *Κείμενα, 15* (ηλεκτρονικό περιοδικό Παιδικής Λογοτεχνίας)

- Νικολαΐδου, Σ. (2014). *Πώς έρχονται οι λέξεις*. Αθήνα: Μεταίχμιο
- Νικολαΐδου, Σ. (σχεδιασμός-επιμέλεια) (2015). *Η δημιουργική γραφή στο σχολείο. Οδηγός εκπαιδευτικού*. E-book. Αθήνα: Μεταίχμιο
- Παπαδόπουλος, Σ. (χ.χ.). *Παιδαγωγική του Θεάτρου*. Διαθέσιμο στο: http://dide-anatol.att.sch.gr/perival/FAKELOS_THEATRO/Papadopoulos-PaidagogikiTheatrou-Arospasmata.pdf
- Προπ, Β. (2009). *Μορφολογία του παραμυθιού*. Μτφ. και πρόλογος Α. Παρίση. Αθήνα: Καρδαμίτσας
- Ροντάρι, Τζ. (2002). *Παραμύθια σαν πλατύ χαμόγελο*. Μτφ. Α. Καμβύση. Αθήνα: Μεταίχμιο
- Ροντάρι, Τζ. (2003). *Γραμματική της φαντασίας - Εισαγωγή στην τέχνη να επινοείς ιστορίες*. Μτφ. Γ. Κασαπίδης. Αθήνα: Μεταίχμιο
- Ροντάρι, Τζ. (2011). *Παραμύθια για να σπάτε κέφι*. Μτφ. Δ. Δότση. Αθήνα: Κέδρος
- Σκουρολιάκος, Π. (2015). *Θέατρο στο σχολείο (Μια άχρηστη δράση;)*. Διαθέσιμο στο: <http://www.avgi.gr/article/10971/6043816/theatro-sto-scholeio-mia-achreste-drase->
- Στανισλάβσκι, Κ. (2006). *Πλάθοντας ένα ρόλο*. Μτφ. Ν. Αγγέλου. Αθήνα: Γκόννη
- Συλλογικό έργο (2011). *Αξιοποίηση των τεχνών στην εκπαίδευση, τόμος Γ΄*. Συντονιστής: Ν. Τσαφταρίδης, επιστημονικός υπεύθυνος: Π. Αναστασιάδης. Αθήνα: Παιδαγωγικό Ινστιτούτο